

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20 051.079 Прикарпатського
національного університету
імені Василя Стефаника
доктору економічних наук, професору,
Сас Людмилі Степанівні

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Іванів Софії Іванівни на тему «ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – “Соціальні та поведінкові науки” за спеціальністю 051 “Економіка”.

Актуальність теми дослідження. Результати діяльності сільськогосподарських підприємств практично повністю залежать від використання їх ресурсного потенціалу. Відповідно до ресурсної концепції, яка все частіше застосовується в практичній діяльності сільськогосподарських підприємств, ресурсний потенціал є складною взаємопов’язаною системою матеріальних і нематеріальних ресурсів (матеріально-технічних, організаційно-управлінських, фінансових, інформаційних, трудових та ін.), що впливають на ефективність функціонування суб’єкту господарювання і визначають їх конкурентні переваги. Ефективна взаємодія всіх ресурсів в процесі діяльності підприємств забезпечує ефект цілісності, що виявляється в отриманні нових властивостей, якими кожен окремий вид ресурсу не володіє.

Однією з основних стратегічних цілей розвитку сільськогосподарських підприємств є забезпечення конкурентоспроможності як на вітчизняному, так і світових ринках сільськогосподарської продукції в умовах жорсткого та нестабільного конкурентного середовища, що на пряму залежить від ефективності використання ресурсного потенціалу.

У сучасних умовах, коли великі агрохолдинги та агропромислові корпорації з високим рівнем капіталізації відтворили та значно модернізували

бізнесові виробничо-економічні процеси, основні засоби, використовують інноваційні технології, значна частка домогосподарств, малих та середніх сільськогосподарських підприємств знаходиться у ризикованому, нестійкому або кризовому фінансово-економічному стані, їх важливим завданням є отримання максимальних прибутків при мінімальних витратах ресурсів. При цьому вони часто втрачають можливості здійснення навіть простого відтворення свого ресурсного потенціалу. Гострий дефіцит виробничих ресурсів та їх структурна розбалансованість призводять до зниження темпів економічного розвитку аграрного сектора економіки, потенційні можливості якого використовуються не повною мірою, що гальмує вирішення існуючих економічних, соціальних та екологічних проблем сільських територій, зайнятості, підвищення доходів та рівня життя сільського населення. Отже актуальність теми дисертації Іванів С.І. не викликає жодних сумнівів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження, результати яких відображено у дисертації, виконано згідно з тематичними планами наукових досліджень учених Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, зокрема за такою темою «Розробка організаційно-економічного механізму удосконалення функціонування виробничо-господарських структур регіону» (номер держреєстрації 0111U000875, 01.2011–12.2025 рр., керівник Баланюк І. Ф.), у межах якої проаналізовано основні показники впливу на використання ресурсного потенціалу та розроблено на перспективу прогноз виробництва сільськогосподарських культур у сільськогосподарських підприємствах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Представлене дисертаційне дослідження є спробою поєднання, адаптації та переосмислення існуючих наукових підходів щодо організаційно-економічних засад відтворення ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Якісний аналіз дисертації свідчить, що

здобувачем виконане вивчення теоретичного та методичного базису розв'язання наукової проблеми відтворення ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств та запропоновано практичні напрямки їх реалізації.

Виклад матеріалів та результатів дисертаційного дослідження є логічним та послідовним. Заслуговує схвалення вдалий вибір методів та інструментів наукового дослідження для вирішення поставлених завдань та досягнення мети. Зміст дисертації відповідає її темі. Розроблені автором рекомендації пройшли виробничу апробацію, що підтверджено відповідними документами, зокрема довідками про впровадження результатів дослідження

Можна стверджувати, що висновки, пропозиції та рекомендації дисертанта є достатньою мірою обґрунтованими і достовірними.

Ступінь новизни наукових положень. Наукова новизна дисертаційної роботи Іванів С.І. полягає в отриманні нового розв'язання складної проблеми відтворення ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Найбільш важливими результатами, що характеризуються новизною і розкривають повноту і зміст дисертаційного дослідження є:

- класифікація структурних елементів ресурсного потенціалу (1.1);
- модель внутрішньої інституційної системи для суб'єктів аграрної галузі (2.2);
- особливості розвитку територіальних громад (3.1);
- модель прогнозування обсягів виробництва валової продукції сільськогосподарськими підприємствами (3.3);
- рівні, що формують інституційну базу ресурсного потенціалу (2.2);
- організаційно-правової форми сільськогосподарських підприємств на основі інтеграційних структур (3.2);

Повнота викладу одержаних результатів.

За структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, встановленим МОН України. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Наукова робота містить 27 таблиць, 44 рисунки, 4 додатки. Список використаних джерел налічує 175 найменувань на 20 сторінках. Додатки займають 16 сторінок. Результати, які

наведені у дисертаційній роботі, є новими і оригінальними та не містять наукових запозичень з наукових робіт інших авторів.

Анотація є коротким описом дисертаційної роботи, що дає читачам загальне уявлення про зміст і результати дослідження. У ній міститься інформація про мету, методологію, результати та висновки дослідження.

Всі частини дисертаційної роботи Іванів С.І. логічно пов'язані між собою і відповідають темі дослідження. План дисертації є послідовним, а виклад матеріалу організований системно. Висновки, які були зроблені, мають належне наукове та практичне обґрунтування.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації опубліковані автором.

За результатами наукових досліджень опубліковано 11 наукових праць, зокрема: 3 одноосібні наукові статті та 3 наукові статті у співавторстві в наукових збірниках та журналах, що індексуються такими наукометричними базами, як Index Copernicus, Google Scholar, Vernadsky National Library of Ukraine, Eurasian Scientific Journal Index (ESJI), Cross Reef, 1 наукова стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави; 5 публікації апробаційного характеру. Обсяг друкованих праць і їх кількість відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка. Наведені публікації відображають основний зміст дисертації і отримані автором наукові результати.

У вступі сформульовано актуальність теми дослідження, наукове завдання, зв'язок дослідження з науковими планами та темами, мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, визначено наукову новизну та практичну значущість роботи, особистий внесок здобувача, представлено результати дослідження. У першому розділі «Теоретичні засади формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств» досліджено еволюцію категорійної сутності й архітектуру ресурсного

потенціалу сільськогосподарських підприємств; особливості формування і використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств; методичні положення оцінювання результативності формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Другий розділ «Організаційно-економічний аналіз формування та ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств» містить оцінку ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств та динаміку його реструктуризації; організаційно-інституційне забезпечення формування і використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств; механізм організації та ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

У третьому розділі дисертації «Концептуальні напрямки формування та ефективного використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств» досліджено роль ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств у розвитку територіальних громад; удосконалено організаційно-економічний механізм формування й використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств (на засадах інтеграції); дано прогностичні оцінки розвитку виробництва в сільськогосподарських підприємствах області.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності.

Аналіз тексту дисертацій, а також публікацій автора за темою дисертації свідчить про відсутність ознак порушення вимог академічної доброчесності. В дисертаційній роботі і публікаціях наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень та інших відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про авторське право, а також надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерел інформації. В дисертаційній роботі Іванів Софії Іванівни не виявлено ознак академічного плагіату.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Не дивлячись на достатньо високий науковий рівень виконання дослідження та подання його результатів у дисертації, остання містить окремі недоліки та дискусійні положення, серед яких слід відмітити:

1. Розглядаючи дефініцію «ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств» (розділ 1.1) автор пропонує розглядати дану категорію комплексно, на основі різних підходів: ресурсного, функціонального, результативного, при цьому не розкриваючи їх сутності.

2. Запропонований автором методичний підхід до оцінювання формування та ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств (розділ 1.3) потребує уточнення з точки зору системи показників, які використано та методики їх розрахунку.

3. Розглядаючи фінансово-економічні результати діяльності сільськогосподарських підприємств як наслідок використання та відтворення ресурсного потенціалу (розділ 2.2), автором основна увага акцентується саме на фінансових показниках, що на нашу думку не в повній мірі може розкрити ресурсний потенціал підприємства.

4. Оцінюючи дослідження екологічної складової у системі ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, потрібно зважати і на існуючу нормативно правову базу в Україні та потенційні ризики, пов'язані з її реформуванням.

5. Розглядаючи джерела фінансового забезпечення відтворення складових ресурсного потенціалу аграрних підприємств автором наголошується на синергетичному ефекті такого процесу (розділ 3.2). Доцільно було б зупинитися на оцінці зазначеного ефекту та більш детальному дослідженню в даному напрямку.

Вказані зауваження відображають власну наукову позицію рецензента і не заперечують можливості існування авторського бачення шляхів розв'язання завдань дисертаційного дослідження.

Загальний висновок

Ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави зробити висновок, що дисертаційна робота Іванів Софії Іванівни, подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є актуальним науковим дослідженням, має завершений характер. Об'єкт та предмет дисертації відповідають темі роботи. Висновки та пропозиції, які випливають з теоретичних і практичних результатів цього дослідження, дозволяють вважати, що вони сприяють досягненню поставленої мети роботи і вирішенню наукових завдань, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота Іванів Софії Іванівни на тему: «Організаційно-економічний механізм формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств» відповідає спеціальності 051 – Економіка, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341), вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами), а її автор – Іванів Софія Іванівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри фінансів

Прикарпатського національного

Університету імені Василя Стефаника

Л.В. Левандівський – **Омельян ЛЕВАНДІВСЬКИЙ**

